

Apró közlemény / Short communication

Botrychium lunaria a Mecsekben

CSIKY János

Pécsi Tudományegyetem, TTK, Biológiai Intézet, Ökológia Tanszék, H-7624 Pécs, Ifjúság u. 6.; moon@ttk.pte.hu

Botrychium lunaria in the Mecsek Mts

Abstract – A single individual of *Botrychium lunaria* (L.) Sw. was found in a shady dolomite rocky grassland above the city of Pécs in the Mecsek Mts., on 1 June 2020. The habitat of this fern, which is new to the flora of the Mecsek Mts., is presented by a phytosociological relevé.

Keywords: dolomite, exurban region, Ophioglossaceae, rocky grassland, threatened plant

Összefoglalás – 2020. június 1-én a *Botrychium lunaria* (L.) Sw. egyetlen töve került elő a Mecsek hegység egyik Pécs feletti, árnyas dolomitsziklagyep foltjában. A Mecsek flórájára új faj élőhelyi körülményeit egy cönológiai felvétel szemlélteti.

Kulcsszavak: dolomit, exurbán régió, Ophioglossaceae, sziklagyep, veszélyeztetett növény

2020. június 1-én a Pécs határában lévő Flóra-pihenő (Bertalan-szikla) ÉK-i oldalában lévő mecseki karsztbokorerdő (*Inulo spiraeifoliae-Quercetum pubescentis* (Jakucs 1961) Soó & Borhidi in Soó 1971) és nyílt, mecseki dolomit sziklagyep (*Artemisio saxatilis-Festucetum dalmaticae* Borhidi 1996) átmenetében (BORHIDI 2003) egyetlen, 10 cm magas *Botrychium lunaria* (L.) Sw. töre bukkantam [1997.5.]. A sporangiumok ekkor még sárgák és zártak voltak, június 4-re azonban az összes felnyílt, spóráik kiszóródtak. A lelőhelyen 2020. július 3-án egy cönológiai felvételt készítettem (hagyományos Braun-Blanquet skála; nomenklatura: KIRÁLY 2009):

Kvadrátméret: 2 m × 2 m (4 m²), Kitétség: DK, Meredekség: 45°, Tszf. magasság: 380 m, Sum E: 60%, Sum E1: 45%, Sum E0: 25%, mE1: -60 cm, mE0: -3 cm

E1: *Anthericum ramosum* 2, *Bromus pannonicus* 2, *Festuca dalmatica* 2, *Asplenium ruta-muraria* 1, *Asplenium javorkeanum* 1, *Asplenium trichomanes* subsp. *quadrialeans* 1, *Jovibarba globifera* subsp. *hirta* 1, *Potentilla arenaria* 1, *Campanula sibirica* +, *Cardaminopsis arenosa* +, *Fraxinus ornus* +, *Galium lucidum* +, *Lactuca viminea* +, *Pseudolysimachion spicatum* +, *Botrychium lunaria* r, *Geum urbanum* r, *Hypericum perforatum* r, *Medicago prostrata* r, *Rosa* cf. *canina* r.

Az elsárgult, majd összezsugorodó tő júliusban még felismerhető volt, ám augusztusra teljesen eltűnt. A hasonló adottságú gyepfoltokat átfésülve újabb tövekre nem bukkantam. A Magyarországon veszélyeztetettség közeli (NT) kis holdruta (KIRÁLY 2007) a mecseki flóra egyik legritkább, egyben új tagja (SOÓ 1964, FARKAS 1999, BARTHA *et al.* 2015). Ritkasága, kései felfedezése minden bizonnyal összefügg a tágabb értelemben vett nemzetségre jellemző sajátos fejlődésmenettel, a mikorrhiza partnerek speciális élőhely- és fényigényével (KELLY 1994, CSIKY 1997, LENGYEL 2008). A közeli Villányi-hegységben is csak a legutóbbi

évtizedben fedezték fel kicsiny állományát (Mészáros in ERDŐS *et al.* 2013). Megjegyzésre érdemes, hogy Budapest környékén, felhagyott kőfejtőkben gyakoribbnak tűnik, mint a természetközeli élőhelyeken (SOMLYAY & CSÁBI 2019). A város közelségének köszönhetően az exurbán régióba sorolható (FORMAN 2016), meglehetősen fajgazdag (WIRTH *et al.* 2020a, b), a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzethez tartozó védett terület a Mecsek egyik legsűrűbben látogatott kirándulólhelye.

Irodalom

- BARTHA D., KIRÁLY G., SCHMIDT D., TIBORCZ V., BARINA Z., CSIKY J., JAKAB G., LESKU B., SCHMOTZER A., VIDÉKI R., VOJTKÓ A. & ZÓLYOMI Sz. (szerk.) (2015): *Magyarország edényes növényfajainak elterjedési atlasza*. – Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 330 pp.
- BORHIDI A. (2003): *Magyarország növénytakarásai*. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 610 pp.
- CSIKY J. (1997): A *Botrychium virginianum* (L.) Sw. fitocönológiai és ökológiai vizsgálata a kunfehértói holdrutás erdőben. – *Kitaibelia* 2: 56–68.
- ERDŐS L., CSEH V. & BÁTORI Z. (2013): New localities of protected and rare plants in Southern Hungary. – *Tiscia* 39: 17–21.
- FARKAS S. (szerk.) (1999): *Magyarország védett növényei*. – Mezőgazda Kiadó, 416 pp.
- FORMAN R. T. T. (2016): *Urban ecology: science of cities*. – Cambridge University Press, 462 pp.
- KELLY D. (1994): Demography and conservation of *Botrychium australe*, a peculiar, a sparse mycorrhizal fern. – *New Zealand Journal of botany* 32: 393–400.
- KIRÁLY G. (szerk.) (2007): *Vörös Lista. A magyarországi edényes flóra veszélyeztetett fajai*. – Szerzői kiadás, Sopron, 73 pp.
- KIRÁLY G. (szerk.) (2009): *Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok*. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, 616 pp.
- LÉNGYEL A. (2008): New occurrence of *Botrychium matricariifolium* (Retz.) A. Braun ex W. D. J. Koch in Hungary. – *Acta Botanica Hungarica* 51: 99–104.
- SOMLYAY L. & CSÁBI M. (2019): Adatok Budapest környéke flórájának ismeretéhez III. – *Kitaibelia* 24(2): 227–237.
- SOÓ R. (1964): *A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve I.* – Akadémiai Kiadó, Budapest, 589 pp.
- WIRTH T., KOVÁCS D., SEBE K. & CSIKY J. (2020a): The vascular flora of Pécs and its immediate vicinity (South Hungary) I: species richness, and the distribution of native and alien species. – *Biologia Futura* 71: 19–30.
- WIRTH T., KOVÁCS D., SEBE K., LÉNGYEL A. & CSIKY J. (2020b): Changes of 70 years in the non-native and native flora of a Hungarian county seat (Pécs, Central Europe). – *Plant Biosystems* <https://doi.org/10.1080/11263504.2020.1829734>

Béérkezett / received: 2021. 01. 16. • Elfogadva / accepted: 2021. 01. 25.